

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування

Факультет управління, економіки та права

(назва факультету)

Кафедра права

(назва кафедри)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з навчально-
виховної роботи
Віталій Боярчук

«_»_2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія політичних і правових вчень

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 08 Право

Спеціальність 081 Право

Львів 2024

Робоча програма дисципліни «Історія політичних і правових вчень» для студентів спеціальності **081 «Право»** денної та заочної форми навчання

Розробник: д.ю.н., проф. Макарчук В.С.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
права. Протокол від « 28 » серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри Грещук Г. І.

(підпис) (прізвище та ініціали)

Робочу програму схвалено на засіданні методичної комісії (ради) факультету управління,
економіки та права.

Протокол від « 29 » серпня 2024 року № 1

Голова методичної комісії Ковалів В.М.

(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Ступінь вищої освіти «Бакалавр»

Напрямок підготовки **081 «Право»**

Характеристика навчальної дисципліни: нормативна

Кількість кредитів – 3 (для денної форми)

Загальна кількість годин – 90

Вид контролю: залік

Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання – 3

2. Програма навчальної дисципліни

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ 1. ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ ДАВНЬОГО СВІТУ, СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ, ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ ТА РАННЬОГО НОВОГО ЧАСУ.

Тема 1. Історія політичних та правових вчень як наука і навчальна дисципліна.

Предмет історії політичних та правових вчень. Місце історії політичних та правових вчень в системі юридичних наук. Поняття та загальна характеристика правового вчення, теорії (доктрини), концепції, ідеї. Методологія історії політичних та правових вчень. Співвідношення історичного і логічного, об'єктивного і суб'єктивного в історії політичних і правових вчень. Методи досліджень історії політичних та правових вчень: загальнонаукові, юридичні, історичні. Періодизація історії політичних та правових вчень. Структура курсу. Джерела історії політичних та правових вчень. Історіографія політичних та правових вчень. Взаємозв'язок історії політичних та правових вчень з іншими суспільними дисциплінами. Завдання і значення курсу історії політичних та правових вчень.

Тема 2. Політичні та правові вчення країн стародавнього Сходу.

Загальна характеристика релігійно-міфологічних уявлень про право, державу і політику в країнах Стародавнього Сходу в II-I тис до н.е. Політична та правова думка Близького і Середнього Сходу. Стародавня Індія: політичні і правові ідеї брахманізму. Державницько-правові ідеї раннього буддизму та індуїзму. Стародавній Китай: вчення Конфуція про людину і державу. Концепція права і держави Мо-Цзи. Даосизм. Держава і закон у поглядах китайських легістів. Загальне і особливе в політико-правовій ідеології країн Стародавнього Сходу.

Тема 3. Політичні та правові вчення у стародавній Греції.

Загальна характеристика витоків, етапів розвитку, досвіду і теоретичних здобутків правової і державницької думки у Стародавній Греції. Поліс і закон за Гераклітом. Ідеї про право і державу Демокрита. Софісти (Горгій, Гіппій, Антіфон, Каллікл, Фрасімах та ін.), їх теорії природних законів і демократичної держави. Погляди Сократа на право і державу. Вчення Платона про право та ідеальну державу в трактатах «Держава» і «Закони»; їх порівняльна характеристика. Етапистський (державницький) підхід до співвідношення "державна-особа". Погляди

на співвідношення права і закону, на законодавство і судочинство. Вчення Аристотеля про право і державу. Морально-етичні підвалини трактування політики, права, держави. Політичне право. Розрізнення права і закону. Політія як ідеальна форма держави. Епікур та епікурейці про закон і державу. Стоїки про природне право, благо держави та обов'язки громадянина. Внесок політико-правової думки Стародавньої Греції у скарбницю загальнолюдських цінностей.

Тема 4. Політична і правова думка стародавнього Риму.

Основні напрямки політико-правової думки в Стародавньому Римі. Погляди Марка Туллія Ціцерона на право, закон і державу. Римські стоїки про розумні начала законів, громадський обов'язок і моральне вдосконалення особи. Римські юристи про право, закон, державу. Формування римськими юристами нової науки - юриспруденції. Правова думка у Східній Римській імперії. Звід законів Юстиніана як джерело правових ідей. Значення досягнень римських юристів для сучасного правознавства.

Тема 5. Політичні та правові вчення в Західній Європі в період Середньовіччя.

Загальна характеристика політичної і правової ідеології, її основні риси та напрямки розвитку, панування теологічного світогляду. Модифікації ідей античних мислителів у галузі права і держави. Теологічне вчення Фоми Аквінського про право і державу. Розрізнення права і закону. Класифікація законів. Класифікація форм держави. Політична монархія як ідеальна форма державного правління. Вчення Марсилія Падуанського про право і державу. Трактування народного суверенітету. Функції законодавчої і виконавчої влади.

Тема 6. Політичні та правові вчення епохи Відродження і Реформації.

Загальна характеристика епохи Відродження і Реформації. Вчення про право і державу засновника політичної науки Ніколо Макіавеллі. Державець і народ: їх взаємодія та місце у державному управлінні. Принципи державної політики. Сутність макіавеллізму. Ідеї про право і державу епохи Реформації. Вчення Жана Бодена про право і державу. Вчення про державний суверенітет. Обґрунтування абсолютної монархії. Ідеальний політико-правовий устрій в «Утопії» Томаса Мора і «Місті Сонця» Томмазо Кампанелли.

Тема 7. Політичні та правові вчення в Голландії та Англії в період ранніх буржуазних революцій.

Загальна характеристика теорії природного права. Вплив теорії природного права на розвиток, природно-правових доктрин. Правові вчення в Нідерландах. Г. Гроцій як засновник теорії природного права і науки про міжнародне право. Вчення Б. Спінози про право і державу. Вчення про невідчужуваність прав людини і межі державної влади. Правові вчення в Англії. Вчення про право і державу Т. Гоббса. Концепція державного абсолютизму. Розмежування публічної і приватно-правової сфер дії прав і обов'язків монарха і громадян. Свобода і мета законів. Правопорядок і законність. Вчення про право і державу Дж. Локка. Взаємовідносини людини і держави. Теорія розподілу влад, її особливості. Обґрунтування конституційної монархії. Суверенітет народу і право народу на повстання.

Тема 8. Політичні та правові вчення європейського Просвітництва.

Загальна характеристика доби Просвітництва в Німеччині та Італії, його відображення в правовій і політичній думці. С. Пуффендорф та Г. Лейбніц про право і державу. Х. Томазій про право і державу. Х. Вольф про право і державу. Дж. Віко про право і державу. Ч. Беккарія про право і державу. Внесок у розвиток класичної школи науки кримінального права. Загальне і особливе в розвитку вчень про право і державу в Німеччині та Італії XVII - XVIII ст.

Загальна характеристика політико-правової ідеології Просвітництва. Правові і політичні погляди Ф. Вольтера. Теорія «просвіченої монархії». Вчення про право і державу Ш. Монтеск'є. Закони природні та позитивні. Класифікація позитивних законів і їх обумовленість формою державного правління і географічними умовами. Теорія розподілу влад. Політична свобода і закон. Вчення про право і державу Ж-Ж. Руссо. Теорія народного суверенітету. Взаємовідносини громадянина і держави. Законодавча влада і закон. Основні напрямки правової і політичної ідеології періоду Великої французької революції (конституціоналісти, жирондисти, якобінці).

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ ПІЗНЬОГО НОВОГО ЧАСУ ТА СУЧАСНОСТІ. ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ДУМКА УКРАЇНИ.

Тема 9. Політична думка у США в період війни за незалежність.

Формування політико-правової думки в колоніальний період (XVII-XVIII ст.). Загальна характеристика основних напрямків правової і політичної думки. Природно-правове обґрунтування незалежності північноамериканських колоній в їх політико-правових документах. Б. Франклін, його ідея гомруля-самоврядування і політичного самоврядування північноамериканських провінцій (штатів). Правові і політичні погляди Т. Джефферсона, їх втілення у «Декларації незалежності» та «Біллі про права». Ідеї про право і державу Т. Пейна. Правові і політичні погляди централістів-«федералістів». О. Гамільтон про право і державу. Дж. Адамс про право і державу. Взаємовплив північноамериканської і континентально-європейської правно-політичної думки.

Тема 10 Політико-правові вчення в Німеччині наприкінці XVIII - на початку XIX ст.

Загальна характеристика основних напрямків правно-політичної ідеології Німеччини в кінці XVIII - на початку XIX ст. Ліберальне вчення про право і державу І. Канта. Особливості теорії природного права І. Канта. І. Кант як один із перших засновників теорії правової держави. Теорія «вічного миру» І. Канта. Теоретична концепція права і «замкненої торгової держави» Й. Г. Фіхте. Вчення Г. Гегеля про право і державу: правова концепція громадянського суспільства і держави. Ідеї в галузі міжнародного права. Історична школа права (Г. Гуго, Ф. Савіньї, Г. Пухта).

Тема 11. Політико-правові вчення в Західній Європі в першій половині XIX ст.

Основні напрямки західноєвропейської правової і політичної думки: консерватизм, лібералізм, соціалізм. Розвиток лібералізму в Англії. І. Бентам про право і конституційну систему держави. Розвиток лібералізму у Франції. Б. Констан про право і державу. А. де Токвіль про демократію, співвідношення рівності і свободи. Ідеї лібералізму в Німеччині. В. фон Гумбольдт про людину, суспільство, державу. Л. Штейн про державу і право. Правові і політичні погляди ідеологів

утопічного соціалізму (А. Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен). Політико-правове вчення К. Маркса. Погляди О. Конта на суспільство і державу, їх консервативний характер. Політична ідеологія анархізму.

Тема 12. Європейська політико-правова думка другої половини XIX ст.

Загальна характеристика буржуазної правової і політичної ідеології другої половини XIX - початку XX ст. Формування соціологічної теорії права і держави у працях Р. фон Ієринга. Погляди Л. Гумпловича на насилля як основу і причину виникнення держави і права. Неокантіанське вчення про право Р. Штаммлера. Юридичний позитивізм. Соціологічні ідеї Г. Спенсера в галузі права і держави. Дуалістична теорія держави і суб'єктивних публічних прав людини Г. Еллінека. Проблеми права і держави у творах Ф. Ніцше.

Тема 13. Політичні та правові вчення у XX ст.

Політико-правові ідеї солідаризму та інституціоналізму. Правова доктрина солідаризму Л. Дюгі. Теорія інституціоналізму М. Оріу. Погляди західних економістів-лібералів – Дж. М. Кейнса, Л. фон Мізеса, Ф. А. фон Гаєка. Ідеї плюралістичної демократії англійського соціолога Гарольда Ласкі. Антитоталітаризм Карла Поппера. Концепції соціальної держави і політики загального благоденства. Теорії еліт, бюрократії і технократії (В. Парето, Г. Моска, А. Бенглі, Д. Бернхем).

Загальна характеристика стану розвитку правової і політичної думки в Західній Європі і США. Два типи праворозуміння: природно-правова думка і легістський неопозитивізм. Нормативізм (Г. Кельзен). Соціологічна юриспруденція. Соціологія права австрійського правознавця Є. Ерліха. Правовий функціоналізм. Американська школа юриспруденції Р. Паунда. Правовий реалізм. Американський правовий реалізм О. Вендела, К. Ллевеліна, Л. Гріна, М. Рейдина, В. Дугласа. Сучасні концепції природного права (неотомізм, феноменологізм, екзистенціалізм, герменевтика). Видатний представник неокантіанства Р. Штаммлер. Інтегративна юриспруденція. Психологічна теорія права (Л. Петражицький, Г. Тард).

Тема 14. Політико-правові вчення в Україні (XI-XVIII ст.).

Перший політичний трактат Іларіона «Слово про закон і благодать». «Руська правда», її вплив на розвиток ідей про право і державу. Соціальні, правові та державницькі аспекти в поглядах Ярослава Мудрого. «Правда Ярославичів» - пам'ятка правової та державницької думки XI ст. Історико-політичний твір «Повість временних літ» літописця Нестора, ідея політичної консолідації держави навколо церкви. Суспільно-політичні ідеї у «Слові о полку Ігоревім». Образ ідеального правителя в «Молінні (Слові послання)» Даниїла Заточника. Політична програма Володимира Мономаха.

Політико-правові погляди С. Оріховського-Роксолана. Полемічна антиуніатська література І. Вишенського. Філософські, церковно-теологічні твори київського митрополита П. Могили. Політичні програми гетьманів України. Програма відродження української державності Б. Хмельницького. Політична доктрина гетьмана Івана Мазепи. Конституція П. Орлика. Політико-правова думка України періоду просвітництва. Захисники абсолютизму. Теорія просвіченої

монархії. Проект реформ державних і правових установ С. Десницького. Демократичний ідеал Я. Козельського, Г. Сковороди.

Тема 15. Політико-правові вчення в Україні (XIX-XX ст.)

Політична програма Кирило-Мефодіївського товариства. Політико-правові погляди М. Костомарова. Ідея союзу слов'янських держав. Проект конституції Г. Андрузького. Тарас Шевченко як основоположник політико-правової ідеології революційної демократії в Україні. Вчення про право і державу Михайла Драгоманова. Погляди на право і державу І. Франка. О. Терлецький про природу права. Погляди на право і державу Л. Українки (Л. Косач).

Ліберально-федеративний та державницько-націоналістичний напрями розвитку політико-правових вчень. Ідеї про право і державу Михайла Грушевського. Погляди на право і державу В. Винниченка. Політико-правові погляди М. Міхновського. Ідеї про право і державу С. Петлюри. Погляди на право і державу П. Скоропадського, його монархічно-конституційна програма. Державницька концепція В. Липинського.

Ідеологія націонал-комунізму (С. Мазлах, В. Шахрай, О Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий). Теоретичні підходи до питання відновлення української державності в середовищі української еміграції 20-40-х рр. XX ст.

Суспільно-політичні погляди українських дисидентів-шістдесятників і передумови формування вітчизняної політичної та правової науки. Тенденції розвитку сучасної української політичної та правової думки в Україні. Діяльність Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.

3. Результати вивчення дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія політичних і правових вчень» здобувачі освіти повинні засвоїти такі **програмні результати навчання** (ПРН відповідно до освітньої програми):

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Після вивчення навчальної дисципліни студент здобуває такі компетентності:

Загальні (ЗК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові) (СК відповідно до освітньої програми спеціальності «Право»):

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів

у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р.		л	п	лаб	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Рік 1 Семестр 2						Рік 1 Семестр 2					
Тема 1. Історія політичних та правових вчень як наука і навчальна дисципліна.	5	1	2			2	6	1	1			4
Тема 2. Політичні та правові вчення країн стародавнього Сходу.	6	2	2			2	6	1	1			4
Тема 3. Політичні та правові вчення у стародавній Греції.	7	1	2			4	12	1	1			10
Тема 4. Політична і правова думка стародавнього Риму.	7	1	2			4						
Тема 5. Політичні та правові вчення в Західній Європі в період Середньовіччя.	7	1	2			4	12	1	1			10
Тема 6. Політичні та правові вчення епохи Відродження і Реформації.	7	1	2			4						
Тема 7. Політичні та правові вчення в Голландії та Англії в період ранніх буржуазних революцій.	7	1	2			4	12	1	1			10
Тема 8. Політичні та правові вчення європейського Просвітництва.	7	1	2			4						
Тема 9. Політична думка у США в період війни за незалежність.	5	1	2			2	6	1	1			4
Тема 10. Політико-правові вчення в Німеччині наприкінці XVIII - на початку XIX ст.	5	1	2			2	6	1	1			4
Тема 11. Політико-правові вчення в Західній Європі в першій половині XIX ст.	5	1	2			2	12	1	1			10
Тема 12. Європейська політико-правова думка другої половини XIX ст.	5	1	2			2						
Тема 13. Політичні та правові вчення у XX ст.	5	1	2			2	6	1	1			4
Тема 14. Політико-правові вчення в Україні (XI-XVIII ст.).	7	1	4			2	12	1	1			10
Тема 15. Політико-правові вчення в Україні (XIX-XX ст.)	5	1	2			2						
Усього годин	90	16	32			42	90	10	10			70

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Історія політичних та правових вчень як наука і навчальна дисципліна.	2
2	Тема 2. Політичні та правові вчення країн стародавнього Сходу.	2
3	Тема 3. Політичні та правові вчення у стародавній Греції.	2
4	Тема 4. Політична і правова думка стародавнього Риму.	2
5	Тема 5. Політичні та правові вчення в Західній Європі в період Середньовіччя.	2
6	Тема 6. Політичні та правові вчення епохи Відродження і Реформації.	2
7	Тема 7. Політичні та правові вчення в Голландії та Англії в період ранніх буржуазних революцій.	2
8	Тема 8. Політичні та правові вчення європейського Просвітництва.	2
9	Тема 9. Політичні та правові вчення у ХХ ст.	2
10	Тема 10. Політико-правові вчення в Україні (XIX-XX ст.)	2
11	Тема 11. Політико-правові вчення в Західній Європі в першій половині XIX ст.	2
12	Тема 12. Європейська політико-правова думка другої половини XIX ст.	2
13	Тема 13. Політичні та правові вчення у ХХ ст.	2
14	Тема 14. Політико-правові вчення в Україні (XI-XVIII ст.).	4
15	Тема 15. Політико-правові вчення в Україні (XIX-XX ст.)	2
	Разом	32

Самостійна робота може бути виконана у формі реферату. Тематика рефератів, вимоги до оформлення та оцінювання рефератів вказані у Методичних рекомендаціях з Історії політичних і правових вчень для виконання практичних та самостійних робіт студентами економічного факультету денної форми навчання та студентів Навчально-наукового інституту заочної та післядипломної освіти спеціальність 081 «ПРАВО».

6. Методи і форми навчання

1. Словесні методи – лекція у формі бесіди, розповіді, пояснення, диспуту;

2. Наочні методи – лекція у формі ілюстрування і демонстрування за допомогою мультимедійних пристроїв.

3. Метод навчання за рівнем пізнавальної активності – пояснювально-ілюстративний метод, метод відтворення, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

4. Практичні методи – виконання практичних робіт у формі вирішення ситуативних завдань(кейсів) і тестів, ділові ігри, презентації, доповіді, реферати.

7. Методи і форми контролю:

1. Усне опитування (індивідуальне, аналіз відповідей студентів).

2. Письмова аудиторна та позааудиторна практична перевірка – аналіз розв'язків ситуативних завдань (кейсів) і тестів шляхом застосування чинного законодавства у сфері виконавчого провадження, аналіз рефератів, доповідей, презентацій, аналіз проведених ділових ігр.

Види контролю: поточний контроль, проміжна та семестрова атестація у формі екзамену.

Форми контролю: усна, письмова, комбінована.

8. Розподіл балів, які отримують студенти (2 семестр)

Поточне тестування та самостійна робота 100 балів														Сума	
T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12	T.13	T.14	T.15	100
5	5	5	5	5	5	5	15	5	5	5	5	5	5	20	

9. Порядок оцінювання результатів навчання

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Історія політичних і правових вчень» здійснюється в одному семестрі і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

У процесі усного опитування, викладач зобов'язаний спершу вислухати повну відповідь студента (не залежно від того, чи вона є правильною) і лише потім задавати уточнюючі, додаткові запитання. Обов'язково наголошується на неправильних фрагментах відповіді, на суті помилок.

Можливе проведення семестрового заліку у формі тестування в системі Moodle.

Оприлюднення результатів заліку проводиться публічно.

10. Критерії оцінювання знань студентів визначенні у Положенні про критерії оцінювання ЛНУП.

11. Методичне забезпечення

Підручники і навчальні посібники; методичні матеріали до практичних занять; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів, виконання індивідуальних завдань.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Андрусак Т. Г. Історія політичних та правових вчень / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. 220 с.

2. Яремчук В. Д. Історія політичних і правових вчень: схеми, дефініції, джерела та персоналії : навч. посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 380 с.

3. Багатомовний юридичний словник-довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтерова та ін. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 543 с.

4. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. Історія політичних вчень : навчальний посібник. К. : ВД «Професіонал», 2006. 432 с.

5. Богдашина О. М. Позитивізм в історичній науці в Україні (60-ті рр. XIX – 20-ті рр. XX ст.) : монографія; Нац. Акад. наук України, Ін-т археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського ; М-во освіти і науки України, Харк. нац. ін-т ім. В. Н. Каразіна, Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 559 с.

6. Забзалюк Д. Є. Історія вчень про право і державу : навч-метод. пос. у схемах. Львів : ЛьвДУВС. 2013. 112 с.

7. Зінченко О. В., Петришин О. В. Історія вчень про державу і право: у таблицях і дефініціях : навч. посіб. Х. : Право, 2012. 208 с.

8. Історія вчень про державу і право : посібник для підготовки до іспитів / О. І. Осауленко, А. О. Осауленко, В. К. Гіжевський. К. : ФОП Ліпкан О. С, 2010. 196 с.

9. Мироненко О. М., Горбатенко В. П. Історія вчень про державу і право : навч. посібник. К. : ВЦ «Академія», 2010. 454 с.

10. Кормич А. І., Краснопольська Т. М. Історія політичних вчень : навчально-методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Одеса, 2022. 126 с.

Допоміжна:

1. Кормич А. І. Історія вчень про державу і право. У двох частинах: Навч. посібник. К.: Правова єдність, 2015. 416 с.
<http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/10637>

2. Кормич А. І. Модернізаційний проект держави в контексті глобалізації. Актуальні проблеми політики. Зб.н.пр. Одеса: Фенікс, 2017. Випуск 60, с. 49–58.

3. Кормич А. І. Від генезису громадянського суспільства до його сучасної соціально-правової моделі. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія. Одеса: Фенікс, 2015. 487 с.

4. Спиноза Бенедікт Теологічно-політичний трактат. Харків. Фоліо. 2018. 416 с.

5. Демиденко Г.Г. Історія вчень про державу і право. Хрестоматія. Київ, Право, 2014. 928 с.

6. Драгоманов М. Із наукової спадщини. Книга перша. Політологія. Культурологія. Київ, Знання України, 2014. 412 с.

7. Міщенко А.М. Компромісний підхід до розв'язання моральної дилеми в політиці: концепція Макса Вебера. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія.* Вип. 16. Маріуполь, 2016. – С.274–279.

8. Політична еліта та лідерство [Текст] : хрестоматія / [уклад.: Т. В. Гончарук-Чолач, М. Л. Шумка]; Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. 267 с.

9. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське вид-во, 2011.

10. Політологія [Текст] : підручник / [М. П. Требін та ін.] ; за ред. проф. М. П. Требіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.

11. Політологія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 540 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Бібліотечно-інформаційні ресурси – книжковий фонд, періодика та фонди на електронних носіях бібліотеки ЛНУП, державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек та інших наукових бібліотек України:

ПРОВІДНІ НАУКОВІ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
2. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”
3. Сайт бібліотеки: <http://www.library.ukma.kiev.ua/index.php?id=58>
4. Сайт бібліотеки: library@nbuv.gov.ua
5. Національна Парламентська бібліотека України .
6. Сайт бібліотеки: <http://nplu.kiev.ua>
7. Сайт бібліотеки: <http://www.4uth.gov.ua>
8. Науково-педагогічна бібліотека України ім. В.О.Сухомлинського.
9. Книжковий фонд читального залу ЛНУП (м. Дубляни, вул. В. Великого, 1)
10. Офіційний сайт Львівської електронної бібліотеки ім. В. Стефаніка. Режим доступу: www.lsl.lviv.ua.

ДЕРЖАВНІ УСТАНОВИ

1. Офіційний веб-портал Верховної ради України - <http://rada.gov.ua>
Верховна Рада України – <http://portal.rada.gov.ua>
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади - <http://www.kmu.gov.ua>
3. Департамент науки і освіти України – www.kyiv-oblosvita.gov.ua
4. Освітній портал України MyReferatik
Сайт освітнього порталу України MyReferati: <http://www.smcae.kiev.ua>

Електронні інформаційні ресурси мережі Інтернет з переліком сайтів:

- <http://pidruchniki.com/filosofiya/>
- <http://ukrkniga.org.ua/>
- <http://platonanet.org.ua/>
- http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/index_philos.php
- <http://darkelly.info/filosofiya.html>
- <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
- <http://libfree.com/flosofya/>
- Портал Інституту історії України НАН України. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/>
- Урядовий кур’єр: офіційний сайт (електронний ресурс) // Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua/>